

Datum
2019-10-02
Adress
Baltzarsgatan 31, 205 80 Malmö

Yttrande

Diarienummer
KN-2019-3295

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående remiss från Kulturdepartementet - Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35), STK-2019-1012, Svar senast 30 september STK-2019-1012

Sammanfattning

Kulturnämnden ser positivt på att det införs demokrativillkor för statliga bidrag till civilsamhällets organisationer och anser att betänkandets förslag i huvudsak är balanserade och sakligt underbyggda. Nämnden menar dock att det finns behov att ytterligare förtydliga skyddet för den konstnärliga friheten samt att gränsdragningen avseende bidrag inom kulturområdet bör ses över.

Yttrande

Generella synpunkter

Kulturnämnden ser positivt på att det införs demokrativillkor för statliga bidrag till civilsamhällets organisationer och anser att betänkandets förslag i huvudsak är balanserade och sakligt underbyggda. Det är rimligt att offentliga bidrag inte ges till verksamheter som agerar i strid med samhällets grundläggande värderingar och att de villkor som ställs upp ska kunna tillämpas på ett transparent och rättssäkert sätt.

Syftet med betänkandets förslag är ytterst att värna om demokratin och kulturnämnden anser därför att det är av största vikt att tillämpningen sker med respekt för yttrandefriheten och föreningsfriheten samt utifrån ett icke-diskriminerande förhållningssätt.

Kapitel 7 Utgångspunkter för ett förtydligat demokrativillkor

Enligt utredningen bör ett demokrativillkor utformas så att det skyddar grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde, enskildas grundläggande fri- och rättigheter och det demokratiska styrelseskicket. Vidare föreslås att ett generellt

demokrativillkor uttryckligen bör ange vilka ågeranden som ska leda till vägrat bidrag. En slutsats är att villkor och krav för att erhålla statsbidrag inte innebär någon inskränkning av den grundlagsskyddade föreningsfriheten.

- Kulturnämnden menar att avsnittet på ett bra sätt belyser legala och andra aspekter kring fri- och rättigheter och diskrimineringsfrågor och att utgångspunkterna för utformningen av demokrativillkoret är väl avvägda.

Kapitel 8 Förslag till demokrativillkor

De föreslagna villkoren anger vad en organisation eller dess företrädare inte får göra inom ramen för sin verksamhet, om den ska ha möjlighet att få statliga bidrag. Det kan vara handlingar som innebär diskriminering eller kränkningar av enskilda individer eller mera allmänt innebär bristande respekt för alla människors lika värde och för det demokratiska styrelseskicket. De ågeranden som avses kan exempelvis gälla organisationens dokument, uttalanden och aktiviteter eller inbjudna föreläsare och samarbetsparter.

- Kulturnämnden anser att de föreslagna villkoren är rimliga och i linje med syftet.
- Kulturnämnden vill understryka att den konstnärliga friheten särskilt måste värnas och instämmer därför i resonemanget att ågeranden som har ett konstnärligt ändamål och som sker inom kultursektorn, t ex inom litteratur, film, teater, dans, musik eller annan scenkonst, bör bedömas med försiktighet. Innehållet och gestaltningen i ett konstnärligt verk bör normalt inte bedömas i detta sammanhang. Detta bör förtydligas ytterligare, i en författningskommentar eller på annat lämpligt sätt.

Enligt utredningen bör bidrag till det civila samhället i de flesta fall betraktas som en förmån, och inte som en rättighet. Den ansökande organisation har därför ansvaret att visa att villkoren för bidraget är uppfyllda. I enlighet med huvudregeln om att det allmänna har bevisbördan för skyldigheter bör bevisbördan dock placeras på myndigheten vid beslut om att stoppa eller återkräva ett redan beviljat bidrag.

- Kulturnämnden instämmer i de principiella slutsatserna kring ansvar och bevisbörda. En grundförutsättning för alla former av stöd och samverkan med civilsamhället är tillit och förtroende. Tillämpningen bör därför utgå ifrån att de organisationer som söker bidrag uppfyller demokrativillkoren, om det inte finns särskilda skäl som indikerar annat och som kan föranleda en närmare granskning.
- Kulturnämnden vill särskilt lyfta fram utredningens påpekande att valet av de verksamheter som särskilt ska granskas ska ske på relevanta och icke-diskriminerande grunder.

Kapitel 9 Regleringen av demokrativillkoret

Utredningen föreslår att demokrativillkoret inte bör införas genom generell lagstiftning utan genom förändringar och kompletteringar av de befintliga regelverken för bidrag. Ett angivet skäl för det är att förordningarna hanteras av regeringen och lagarna av riksdagen och att en lag därför medför en risk för dubbel styrning. Av samma skäl omfattas inte sådan bidragsgivning som är reglerad i lag, bland annat stödet till trossamfunden.

- Kulturnämnden delar uppfattningen att en modell med reglering genom bidragsförordningarna bör vara ett fungerande styrinstrument.

Inom kulturområdet finns en mängd statliga bidrag som ges av olika myndigheter och till olika slags organisationer. Vilka som är berättigade att ansöka beskrivs på varierande sätt. Demokrativillkoret föreslås gälla de bidrag som huvudsakligen riktas till organisationer inom det civila samhället. Andra bidragsförordningar lämnas utanför, med motivet att de inte främst gäller civilsamhället utan även riktas till enskilda, aktiebolag, kommuner, regioner etc.

Enligt förslaget ska demokrativillkoret bland annat införas i vissa av Statens kulturråds bidrag (till konsthantverkskooperativ, till utställare inom bild och form samt till kulturella ändamål) och vissa bidrag som ges av Riksantikvarieämbetet, Statens Musikverks och Filminstitutet. Även bidragen till folkbildningen via Folkbildningsrådet omfattas.

Ett flertal bidragsförordningar ändras inte. Här finns bland annat Boverkets stöd till icke-statliga kulturlokaler, konstnärsnämndens stöd till nyskapande kultur, och en rad av Kulturrådets riktade bidrag (bland annat till kollektivverkstäder, kulturtidskrifter samt det fria kulturlivet inom teater, dans och musik).

Utredningen påtalar att förslaget inte är heltäckande och att det för vissa bidrag kvarstår en osäkerhet om det behövs demokrativillkor eller inte och vilka aktörer som i så fall ska omfattas, samt att detta kan behöva övervägas närmare.

- Kulturnämnden menar att gränsdragningen inom kulturområdet behöver ses över och förtydligas. I förslagen till omarbetade förordningar anges i vissa fall specifikt att demokrativillkoret även gäller enskilda näringsidkare och enskilda personer. I andra fall är det mindre tydligt om exempelvis aktiebolag omfattas, exempelvis för Filminstitutets bidrag (*hänvisning till kapitel 1 Författningsförslag*). Andra bidrag omfattas inte alls. Kulturnämndens uppfattning är att man inom kulturområdet så långt möjligt bör sträva efter en likvärdig tillämpning av demokrativillkoret, oavsett om det gäller bidrag inom musik, teater, konst, film eller andra konstområden.

Utredningen bedömer att det finns motiv för kommuner och regioner att utveckla tydliga och likalydande demokrativillkor, gärna med villkoren för de statliga bidragen som förebild. Malmö stad har redan antagit övergripande riktlinjer för föreningsbidrag i kommunfullmäktige och där är demokrativillkor en viktig del.

- Det finns goda skäl att sträva mot en samsyn i villkor och tillämpning mellan bidragsgivande myndigheter på olika nivåer. Kulturnämnden vill dock understryka att

den kommunala självstyrelsen är en viktig princip och att varje kommun har rätt att besluta om de villkor som ska gälla för kommunens bidragsgivning.

Kapitel 10 Stöd och samverkan i tillämpningen av demokrativillkoret

Utredningen föreslår att MUCF (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor) får i uppdrag att stödja de bidragsgivande myndigheterna i tillämpningen av demokrativillkoret. Uppdraget gäller i första hand de berörda statliga myndigheterna, men även kommuner, regioner och civilsamhället ska erbjudas stöd i form av information, vägledning och erfarenhetsutbyte.

- Kulturnämnden ställer sig bakom förslaget. Tillämpningen av demokrativillkor kan omfatta problematiska frågor, där kunskapsstöd och dialog är av värde.

Ordförande

.....
Frida Trollmyr (S)
.....

Kulturdirektör

.....
Pernilla Conde Hellman
.....

Reservation (SD)